

1. Metodologie vědy a lingvistika (A)

A) T. S. Kuhn: *Struktura vědeckých revolucí*

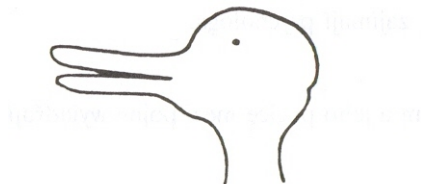
1. Vědecké teorie uvnitř **paradigmat** (paradigmata pak uvnitř tzv. *epistém* - Foucault)
2. PARADIGMA:
 - a) soubor přípustných vědeckých přesvědčení (prvek historické či „osobní“ nahodilosti)
 - b) konstelace víry skupin;
 - c) sdílené vzorové příklady.
3. „NORMÁLNÍ“ VĚDA je možná jen, jsou-li k dispozici a), b), c)

ad a) přesvědčení *metodologická* a *teoretická*: „Žádná historie přírody se nedá interpretovat, pokud není nějaký souhrn vzájemně propletených teoretických a metodologických přesvědčení, která umožňují vybírat, oceňovat a kriticky hodnotit. Nejsou-li tento soubor nebo toto přesvědčení mlčky obsaženy v souboru fakt - a v takovém případě se naskýtá již něco více než „pouhá fakta“ - pak musí být dodána zvenčí, třeba ze současné metafysiky, jiné vědy nebo náhodou historickou či lidskou.“ (s. 29).

ad b) spočívá v přijetí a) (jakým způsobem k tomuto „přijetí“ dochází?)

ad c) vzorové příklady - aplikace - řešení „hádanek“: „... jedna z věcí, jež vědecká komunita získá spolu s nějakým paradigmatem, je kritérium pro výběr problémů, u kterých se při zajištění platnosti paradigmatu předpokládá existence řešení. Do značné míry uznává vědecká společnost pouze tyto problémy jako vědecké, a ty dodávají jejím členům odvalu k tomu, aby se jich ujali.“ (s. 48)

4. PARADIGMA je tedy *prioritní* - proč?
 - a) sociologické vysvětlení (Kuhn)
 - b) psychologické vysvětlení (z části Popper)
5. Přejechy mezi paradigmaty = *vědecké revoluce* (ne-kumulativní, diskontinuitní) vs. normální věda (kumulativní, kontinuitní)
6. Vědecké revoluce:
 - a) změny pohledu na svět (paralela s experimenty *Gestaltpsychologie* - seminář: četba. s. 115 - 119; Popperův „pokus“ - „Pozorujte!“):

⇒ 1) teorie předchází pozorování („Sít' faktů a teorií se nasazuje na přírodu...“)

⇒ 2) teorie souhlasí s fakty (teorie vznikají spolu s fakty)

- b) přechody pojmů a experimentů: „Protože se nová paradigmata rodí z paradigmat starých, pravidelně v sobě zahrnují velkou část slovníku a pojmových i experimentálních nástrojů vyvinutých v rámci paradigmatu předchozí tradice. Jen zřídka využívá nové paradigma tyto vypůjčené prvky tradičním způsobem.“

V rámci nového paradigmatu se nové termíny, pojmy a experimenty dostávají do vzájemně jiných vztahů.“ (s. 148)

c) Vývoj vědy *od* něčeho, ale nikoli *směrem k* něčemu (neplatí princip *teleologie*).

Dodatek - normální věda v lingvistice – příklad generativní lingvistiky

a) Přesvědčení

- teoretická:

- explicitní (existence UG, binární větvení – přesvědčení, anebo empirický fakt?)
- implicitní (uniformita strukturální, derivační a „interface uniformity“, Culicover – Jackendoff, *Simpler Syntax*, 2005)

- metodologická přesvědčení:

- explicitní (protože jsou součástí „tréninku“) – jak zpracovat data (korpus vs. úsudek rodilého mluvčího: z korpusu nelze „vyčíst“ skrytou kompetenci, korpus je uzavřený, neposkytuje „negativní důkazy“ vs. úsudky mluvčích = experimenty, Donati, *La sintassi*, 2007)

b) Přijetí těchto přesvědčení ... (Výuka? Osobní rozhodnutí? Širší součást *epistémé*, a tedy nevyhnutelné?)

c) Vzorové příklady – aplikace – „hádanky“

- Vzorové příklady – např. reprezentace: grafické znázornění syntaktické struktury (stroměčky vs. planimetrické znázornění)
- Aplikace – grafické znázornění nových struktur apod. (různé jazyky)
- Hádanky – jak v syntaxi reprezentovat flexi (počínaje 90. lety vedle verbálních, nominálních aj. syntagmat i tzv. funkční IP, CP; poté se i flexe (INFL) „rozpadá“ na různé funkční projekce – a výsledek? Např. *elle n'a pas mangé* vypadá takto:

